

Література

1. Гез Н. Н. Формирование коммуникативной компетентности как объект зарубежных методических исследований / Н.Н. Гез // Иностранные языки в школе. – 1985. – №2. – С. 17–24. 2. Методы системного педагогического исследования. – Л.: ЛГУ, 1980. – 172 с. 3. Сафонова В. В. Культуроведение в системе современного языкового образования / В.В. Сафонова // Иностранные языки в школе. – 2001. – №3. – С. 17–23. 4. Соколова В. В. Культура речи и культура общения / В. В. Соколова. – М.: Просвещение, 1995. – 191 с. 5. Сухарев В. А. Этика и психология делового человека / В.А. Сухарев. – М., 1997. – 400 с. 6. Фаенова М. О. Обучение культуре общения на английском языке: [науч. теор. пособие] / М.О. Фаенова. – М.: Высшая школа, 1991. – 144 с. 7. Холеева И. И. Основы теории обучения пониманию иностранной речи / И.И. Холеева. – М.: Высшая школа, 1989. – 236 с. 8. Шихирев П. Н. Проблемы исследований межгрупповых отношений / П.Н. Шихирев // Психологический журнал. – 1992. – Т.13. – №1. – С. 15–23. 9. Fisher G. International Negotiation: A Cross-Cultural Perspective. – Yarmouth, ME: Intercultural Press, 1980. – 218 p. 10. Hall E., Hall M. Hidden Differences Studies in International Communication How to communicate with the Germans. – Hamburg: Stern Magazine, 1983. – 163 p. 11. Hall E., Understanding Cultural Differences : Germans, French and Americans. – Yarmouth, ME: Intercultural Press, 1990 – 261 p.

УДК 133.2:37.015.2

Людмила Ключова

САМОПІЗНАННЯ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Ключова Л. С. Самопізнання як основа професійно-етичного розвитку педагогічних працівників.

У статті проаналізовано зміст поняття «самопізнання», його значення для професійно-етичного розвитку педагогічних працівників. Висвітлено роль образу Я-концепції для виявлення позитивних якостей особистості. Педагогу запропоновано самостійно визначати рівень професійно-етичного розвитку за допомогою: 1) анкетування, 2) тестування, 3) НЛП-методик, 4) виконання творчих завдань. Розглянуто НЛП-методику визначення типу особистості та можливості її використання педагогічними працівниками у фаховій діяльності. Складниками самопізнання визначено: самоаналіз (рефлексію), самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію. Запропоновано вважати самопізнання трудомістким процесом щоденної праці педагога над собою.

Ключові слова: самопізнання, самоаналіз, самооцінка, рефлексія, анкетування, тестування, НЛП-методика визначення типу особистості.

Ключева Л. С. Самопознание как основа профессионально-этического развития педагогических работников.

В статье проанализировано содержание понятия «самопознание», его значение для профессионально-этического развития педагогических работников. Освещено роль образа Я-концепции для выявления положительных качеств личности. Педагогу предложено самостоятельно определять уровень профессионально-этического развития с помощью: 1) анкетирования, 2) тестирования, 3) НЛП-методик, 4) выполнения творческих заданий. Рассмотрено НЛП-методику определения типа

личности и возможности ее использования педагогическими работниками в профессиональной деятельности. Составляющими самопознания определены: самоанализ (рефлексию), самооценку, самоконтроль, саморегуляцию. Предложено считать самопознание трудоемким процессом ежедневной работы педагога над собой.

Ключевые слова: самопознание, самоанализ, самооценка, рефлексия, анкетирование, тестирование, НЛП-методика определения типа личности и возможности ее использования педагогическими работниками.

Klyuchova L. S. Self-knowledge as the basis of professional and ethical development of pedagogical workers.

The article deals with the content of the concept of «self-knowledge», its value for professional and ethical of development of the pedagogical worker. Highlights the role image of I-concept for the detection of positive qualities. Teacher offer to independently determine the level professional and ethical of development using: 1) questionnaire, 2) testing, 3) NLP-methods, 4) perform creative tasks. Considered NLP-method determine the type of personality and possibilities of its use of pedagogical workers in a professional activity. Components of self- knowledge is named: introspection (reflection), self esteem, self-control, self-regulation. Offer to consider self-discovery time consuming process of daily work teacher over yourself.

Key words: self-knowledge, self-awareness, self-esteem, reflection, questioning, testing, NLP-method of determination personality type.

Самопізнання педагогічних працівників спрямоване на вивчення образу Я-концепції. За допомогою самопізнання з'ясовуються бар'єри педагогічної діяльності, здійснюється самоаналіз стимулюючих і перешкоджаючих чинників навчання, розвитку і саморозвитку педагога. Через самопізнання педагог виявляє особисті професійні якості, систему моральних цінностей, життєві настанови, провідні мотиви і мотивації, визначає механізми саморегуляції та самоконтролю професійної діяльності.

Досліджували самопізнання такі українські науковці: Т. Титаренко, В. Тихолоз, В. Ягупов. Як механізм пізнавальної діяльності, в основу якого покладено процес рефлексії, розглядає самопізнання сучасний вчений-психолог О. Киричук. У словниковій статті «Самопізнання» відомий науковець В. Петрушенко наводить чотири значення цього терміна. Для педагогічних працівників важливі перші два: 1) здатність людської свідомості фіксувати власні дії, відслідковувати власний предметний зміст і завдяки цьому виявляти саму себе в своїй особливій якості; 2) спрямованість людської думки на пізнання та осмислення людини як у варіанті пізнання себе як носія свідомості і мислення, так і у варіанті пізнання інших людей [3, с. 140]. Досліджуючи етичний розвиток педагога, науковець Л. Хоружа визначає самопізнання так: «Пізнання людиною власної внутрішньої суті; основа саморозвитку, самоконтролю і саморегуляції особистості, компонент самосвідомості, що містить оцінку особистістю самої себе, шкалу значущих цінностей» [4, с. 151]. Визначаючи провідну роль самопізнання (за його допомогою відбувається «усвідомлення стереотипів поведінки і ставлень до різних суб'єктів педагогічного процесу»), автор навчального посібника основним компонентом самопізнання називає рефлексію (дає змогу педагогу проаналізувати власні переконання, професійні дії та психічний стан). Самопізнання можна здійснювати за допомогою анкетування, тестування, НЛП-методик, виконання творчих завдань.

Мета статті – розглянути самопізнання як основу професійно-етичного розвитку педагогічних працівників.

Повноцінне психічне життя особистості неможливе без самопізнання в усіх його виявах: самоосмислення, самооцінка, самоаналіз, самоконтроль, саморегуляція, саморозвиток, рефлексія тощо. Самопізнання відбувається під впливом накопиченого досвіду, пережитих успіхів і невдач, ставлення оточуючих, сприйняття зовнішнього вигляду. Образ Я-концепції – це уявлення людини про себе, керуючись яким вона будує стосунки з оточуючими. Щоб з'ясувати, якою є людина насправді, немає потреби аналізувати все попереднє життя (набутий досвід, біографію, спогади тощо), достатньо і прожитого тижня, аби запропонувати навести десять якостей, які найповніше її характеризують. На 4–6-му місцях будуть зазначені провідні якості індивіда, взяті з глибини підсвідомості, отже, щирі (наприклад, «професіонал», «успішний», «оптиміст»). Самопізнання передбачає виявлення насамперед своїх позитивних якостей і можливостей, які потім через самоактуалізацію індивід розвиватиме і регулюватиме. Для педагогічного працівника недостатньо знати свої темперамент, характер, здібності й талант, важливо об'єктивно оцінювати себе, уміти «подивитися на себе очима інших», проаналізувати свою поведінку, набір установок, систему моральних цінностей. Головні чесноти педагога – чесність, справедливість, совісність. Педагогічний працівник повинен бути вимогливим до себе, ввічливим і тактовним з іншими, навіть тоді, коли на його чуйне і доброзичливе ставлення немає відповіді, він все ж отримує свою винагороду як людина з розвиненим почуттям гідності та поваги до гідності інших людей. І. Бентам (Bentham) у праці «Деонтологія, або наука про мораль» слушно зауважує: «Добра або дружня поведінка може зіштовхнутися з негідною, невдячною, але брак вдячності з боку отримувача не може знищити самовдоволення, яке винагороджує за надане» [1, с. 130–131]. Визначити рівень професійно-етичного розвитку педагога може настійно: 1) за допомогою анкетування («Бар'єри педагогічної діяльності» Є. Рогова, «Ваше розуміння ролі педагога» К. Левітана та ін.); 2) тестування («Визначення типу моральної орієнтації особистості» В. Андреева, «Педагогічні ситуації» Е. Бодіна, К. Ащеулова, «Ваша готовність до самовдосконалення» В. Павлова, «Наскільки добре ви виконете свою роботу?» Є. Рогова та ін.); 3) НЛП-методик; 4) виконання творчих завдань («Дайте поради із власного досвіду щодо професійного вдосконалення вчителя на етичних засадах» Л. Хоружа, «Розкрийте, у чому полягає свідомість осмисленості вчителем власного буття» В. Васянович та ін.).

Розглянемо НЛП-методику визначення типу особистості. Фахівці з нейролінгвістичного програмування (НЛП) поділяють людей за провідним (домінуючим) органом чуття: зір (V, від лат. Visualis – зоровий), слух (A, від лат. audio – слухаю) і дотик (K, від грец. kinesis – рух). У кожній людини від природи особливо розвинена якась одна з трьох сенсорних систем. Тому для педагогічних працівників не тільки важливо знати свій домінуючий орган чуття, а й використовувати в роботі та відносинах з учнями, колегами, він допоможе легко досягти поставлених цілей. Люди-візуали вирізняються неглибоким диханням, високим тембром голосу, намаганням постійно тримати дистанцію, тобто спілкуватися на певній відстані. Найкомфортніше візуали почуваються, коли можуть тримати в полі зору якомога більшу територію [2, с. 27]. Мовлення візуалів вирізняється частим вживанням «візуальних» слів, словосполучень та ідіом: дивитися, бачити, обмалювати в загальних рисах, подивись на проблему моїми очима, видно неозброєним оком, показати себе у вигідному світлі, «Бачить чуже під лісом, а не бачить свого під носом», «Не дивись високо – запорошиш око», «Більше вір своїм очам, ніж чужим речам», «Дивиться лисицею, а думає вовком».

Люди-аудіали дихають на повні груди, мають виразний голос із широким діапазоном, надмірно жестикулюють, їх оповіді нагадують «виставу в особах».

Аудіали обожнюють говорити, завжди знаходять слухача, можуть переповідати одну пригоду знайомим і незнайомим, додаючи нові деталі [2, с. 29]. Мовлення аудіалів насичене словами, словосполученнями та ідіомами, пов'язаними зі слуховим сприйняттям інформації: слухати і бути почутим, говорити відверто, слово за словом, чесне слово, правду кажучи, на один тон нижче говорити, «Давши слово – держись, а не давши – кріпись», «Добрі вісті не лежать на місці», «Язык до Києва доведе», «Одне «зараз» краще трьох «потім».

Люди-кінестики вважаються надміру чутливими, вирізняються глибоким диханням, мають низький виразний голос з оксамитовими або хрипуватими інтонаціями, полюбують тісні контакти і спілкування на близькій відстані, намагаються торкнутися співбесідника, щоб краще зрозуміти [4, с. 31]. Мовлення кінестиків наповнене «дотиковою» лексикою: відчувати, вискочило з голови, гостре питання, гаряча голова, міцний характер, тиснути на когось, «Не дурний крук, щоб впустив з рук», «За двома зайцями поженешся, жодного не піймаєш», «Мабуть, з лівої ноги встав», «Зачепилася за пень, простояла цілий день».

Звичайно, викладачу-візуалу зручніше подати новий навчальний матеріал за допомогою наочності (схем, графіків, рисунків, слайдів), але аудіали та кінестики зазнають труднощів у засвоєнні нових знань, тому він намагається надати інформацію всебічно, зважаючи на те, що в кожній людини свій спосіб сприйняття світу і засвоєння нової інформації. Заклик до самозаглиблення «Nosce te ipsum» (від лат. – пізнай самого себе) відомий з V століття до н. е. Сприйняття його змінювалося з давніх часів до сучасності: пізнай волю богів, підкорися їй → пізнай своє призначення, відкрий свої можливості, передбач свою поведінку → пізнай себе, знайди своє покликання у «сродній праці» → пізнай свій темперамент, характер, відкрий свої здібності і талант, управляй своєю поведінкою. Самопізнання відіграє провідну роль у професійно-етичному розвитку педагогічних працівників (рис. 1).

Отже, основою професійно-етичного розвитку педагогічних працівників є самопізнання – трудомісткий процес праці над собою. Самопізнання дає змогу переосмислити власні дії, простежити їх закономірності, проаналізувати образ Я-концепції, визначити засоби самоконтролю і саморегуляції, окреслити шляхи саморозвитку. Провідним методом самопізнання є рефлексія. Щоб дізнатися про свої здібності і можливості, можна відповісти на запитання анкети, тесту, виконати творче завдання, визначити тип особистості за НЛП-методикою.

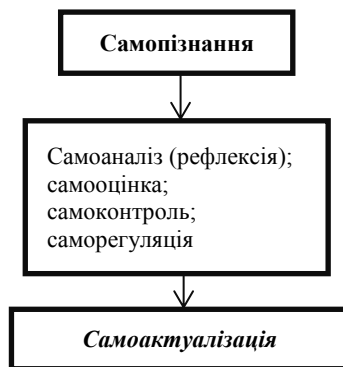

Рис. 1. Самопізнання у професійно-етичному розвитку педагогічних працівників

Самопізнання зумовлює до самоактуалізації – природного прагнення людини до якомога повного виявлення, розвитку та реалізації своїх позитивних якостей і здібностей. Педагогічний працівник завжди прагне до розкриття своїх прихованих можливостей, у фаховій діяльності він відкритий до співпраці з колегами, учнями та їх батьками.

Література

1. Bentham J. Deontology; or, The science of morality : in to volumes. – Vol. II / J. Bentham. – London, 1834. – 316 p. // [Electronic resource]. – Mode of access: books google.com **2. Бергер Е.** Как добиваться своего с помощью НЛП. 49 простых правил / Е. Бергер. – М. : Эксмо, 2013. – 128 с. **3. Петрушенко В. Л.** Тлумачний словник основних філософських термінів / В. Л. Петрушенко. – Львів : Львівська політехніка, 2009. – 264 с. **4. Хоружа Л. Л.** Етичний розвиток педагога: [навч. посіб.] / Л. Л. Хоружа. – К. : Академвидав, 2012. – 208 с.

УДК 378.147:372.881.111.1:656.61(052)

Вікторія Костюк

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ

Костюк В. Б. Принципи організації навчання іншомовного професійно-орієнтованого спілкування майбутніх судноводів.

У статті розглядаються принципи організації навчання іншомовного професійно-орієнтованого спілкування майбутніх судноводів, реалізація яких забезпечить високий рівень професійної підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: судноводіїв, іншомовне професійно-орієнтоване спілкування, принципи навчання, професійна підготовка.

Костюк В. Б. Принципы организации обучения иноязычному профессионально-ориентированному общению будущих судоводителей.

В статье рассматриваются принципы организации обучения иноязычному профессионально-ориентированному общению будущих судоводителей, реализация которых обеспечит высокий уровень профессиональной подготовки будущих специалистов.

Ключевые слова: судоводитель, иноязычное профессионально-ориентированное общение, принципы обучения, профессиональная подготовка.

Kostiuk V. B. The principles of teaching foreign professionally-oriented communication of future navigators.

The article deals with the principles of teaching foreign professionally-oriented communication of future navigators, which implementation will provide a high professional standard of the future experts.

Key words: navigator, foreign professionally-oriented communication, principles of teaching, professional training.

Професійна підготовка фахівців морського флоту для зарубіжних країн є складником міжнародних освітніх зв'язків України. Беручи до уваги той факт, що українські морські спеціалісти користуються великим попитом серед іноземних судноплавних компаній, актуальним залишається питання якісної мовної підготовки моряків з урахуванням їхньої майбутньої спеціальності. Про це свідчить гострий